

KFA FUARCILIK
Küresel Fuar Acentesi
Global Fair Agency

ÜRDÜN HAŞİMİ KRALLIĞI ÜLKE RAPORU

NİSAN 2019

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	1
KISALTMALAR	2
TABLO LİSTESİ.....	2
YÖNETİCİ ÖZETİ	3
1. GENEL BİLGİ.....	4
1.1. COĞRAFİ KONUM	4
1.2. SİYASİ VE İDARİ YAPI	4
1.3. NÜFUS VE İŞGÜCÜ YAPISI.....	5
2. GENEL EKONOMİK DURUM.....	5
2.1. EKONOMİK YAPI	5
2.2. EKONOMİ POLİTİKALARI.....	5
2.3. EKONOMİK PERFORMANS	6
3. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR.....	7
4. DIŞ TİCARET	7
4.1. ÜRDÜN'ÜN İHRACATI.....	8
4.2. ÜRDÜN'ÜN İTHALATI.....	9
5. TÜRKİYE İLE TİCARET	11
6. BURSA İLİNİN ÜRDÜN İLE DIŞ TİCARETİ.....	12
7. PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	13
7.1. FİKRİ, SİNAİ MÜLKİYET HAKLARI.....	13
7.2. DAĞITIM KANALLARI	13
7.3. AMBALAJ, PAKETLEME VE ETİKETLEME	13
7.4. TÜKETİCİ TERCİHLERİ.....	13
8. İŞADAMLARININ PAZARDA DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR.....	13
9. YARARLI ADRESLER	15
10. KAYNAKÇA	16

KISALTMALAR

GTIP: Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu

USD: United States Dollar (Amerikan Doları)

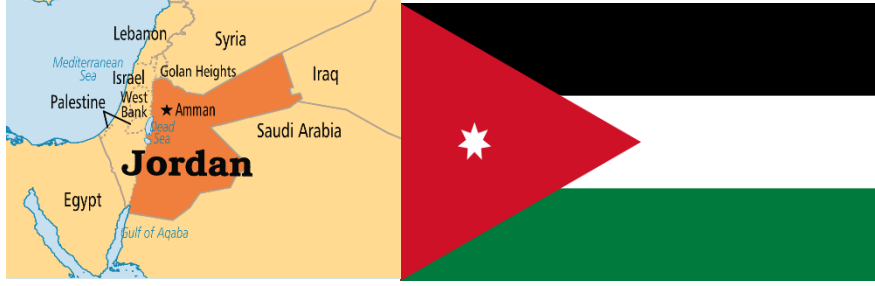
TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Ürdün'ün Dış Ticareti (1000 USD)	7
Tablo 2: Ürdün'ün İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (1000 USD).....	8
Tablo 3: Başlıca Ülkeler İtibari ile İhracatı (1000 USD).....	9
Tablo 4: Ürdün'ün İthal Ettiği Başlıca Ürünler (1000 USD)	9
Tablo 5: Başlıca Ülkeler İtibari ile İthalatı (1000 USD).....	10
Tablo 6: Ürdün'ün Türkiye ile Dış Ticareti (1000 USD).....	11
Tablo 7: Türkiye'nin Ürdün'e İhracatında Başlıca Ürünler (1000 USD).....	11
Tablo 8: Türkiye'nin Ürdün'den İthalatında Başlıca Ürünler (1000 USD).....	12
Tablo 9: Bursa İlinin Ürdün ile Dış Ticareti (1000 USD).....	12

YÖNETİCİ ÖZETİ

- Ürdün Haşimi Krallığı, meşruti monarşi ile yönetilmekte olup ülkenin Kralı II. Abdullah'dır. 10 milyon nüfusa sahip olan ülkenin başkenti Amman'dır. Resmi dili Arapça olup ülkenin etnik yapısının çoğunluğunu Araplar oluşturmaktadır.
- Ürdün, 2018 yılında 8,3 milyar dolar ihracat ve 22,7 milyar dolarlık ithalat değeri ile 31,1 milyar dolar seviyesinde bir dış ticaret hacmine sahiptir. Ürün bazında ihracatına bakıldığında, giyim eşyası, fosfat ve fosfat türevleri, tarım ve hayvancılık ürünleri ile ilaçların ağırlığı belirgin şekilde görülmektedir. 2018 yılı rakamlarına göre ABD, Ürdün'ün ihracatı içerisinde %21 payı ile ilk sırada yer almaktadır.
- Ürdün, 2018 yılında 20,3 milyar dolar ithalat gerçekleştirmiştir.'ün ithalatında ilk sırayı kara taşıtları (yolcu taşımaya mahsus olanlar) almaktadır. İkinci, üçüncü ve dördüncü sırada yer alan petrol, petrol türevleri ve petrol gazları ithalatı, 2015 sonrasında yaşanan petrol fiyatlarındaki düşüşe bağlı olarak önemli oranda azalmıştır. ABD, Birleşik Arap Emirlikleri ve Almanya Ürdün'ün ithalatında önemli yer tutan diğer ülkelerdir.
- Ülkemizin Ürdün ile dış ticaretine bakıldığında, 2016-2018 döneminde ihracatımız 664,7 milyon dolardan 772 milyon dolara yükselmiştir. Ancak, bu rakam 2014 yılında ulaşılan 907 milyon \$'ın gerisindedir. Aynı dönemde ithalatımız 86 milyon dolardan 91,1 milyon dolara yükselmiştir.
- 2018 yılında , Bursa ilinden Ürdün'e 29,7 milyon dolar ihracat gerçekleştirilirken, ithalat rakamı 5,6 bin dolar olmuştur. 2018 verilerince Bursa'da Ürdün sermayeli dört firma bulunmaktadır. Uludağ İhracatçı Birlikleri'nin verilerine göre ise Bursa'dan Ürdün'e ihracat yapan firma sayımız 342'dir.

1. GENEL BİLGİ

Resmi Adı	Ürdün Haşimi Krallığı
Yönetim Biçimi	Meşruti Monarşi
Başbakan	II. Abdullah
Başkent	Amman
Nüfus (Worldometers 2019)	10.069,794
Yüz Ölçümü (km²)	90.740
Dil	Arapça
Etnik Yapı	% 98 Arap, % 1.2 Çerkes, % 0.7 Türk
Dini Yapı	İslam
Para Birimi	Ürdün dinarı
GSYİH (Milyon \$)	42.371 (2018, IMF)
KBGSYİH (\$)	4.278 (IMF 2018)
Büyüme Oranı (%)	2 (IMF 2018)

1.1. COĞRAFİ KONUM

Akabe Limanı ile Akabe Körfezi'ne açılan ve İsrail ile en uzun sınırı (238 km) paylaşan ülke konumundaki Ürdün, Irak ile 181 km, Suudi Arabistan ile 744 km, Suriye ile 375 km, Batı Şeria ile 97 km uzunluğunda sınıra sahiptir.

Ürdün topraklarının doğusu daha çok çöllerle kaplı düzlüklerden, batı bölgeleri dağlık arazilerden oluşmaktadır. Büyük Rift Vadisi, Ürdün Nehri'ni batı ve doğu olmak üzere iki bölgeye ayırmaktadır. Ürdün topraklarının % 3,32'si ekilebilir arazilerden, % 1,18'i düzenli hasat elde edilen alanlardan oluşmaktadır

1.2. SİYASİ VE İDARİ YAPI

İnsanoğlunun ilk yerleşim yerlerinden biri olan Ürdün, eski çağlardan beri pek çok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. 11 Nisan 1921 tarihinde "Transjordan" adıyla İngiliz mandası olarak kurulan ülke, 1920–1946 yılları arasında İngilizler tarafından yönetilmiş; 25 Mayıs 1946'da bağımsızlığına kavuşmuştur.

Ürdün, anayasal kurallara bağlı olarak bir Krallık tarafından yönetilmektedir. Ürdün'de esas yürütme ve yasama gücü olan Kral, dış politikaya ve ülkenin stratejik vizyonuna ilişkin önemli kararları almakta, Başbakanı ve Bakanlar Kurulu'nu atamakta ve yürütme görevini atadığı Başbakan ve Bakanlar Kurulu aracılığıyla yerine getirmektedir. Kabine üyeleri ise, Başbakan tarafından ve Kral'ın onayı ile atanmaktadır. Kral, Başbakanı parlamentodan ve çoğunluğu oluşturan siyasi grubun içinden atamak zorunda değildir, Genel uygulama, parlamento dışından atama şeklindedir. Kral istediği zaman Başbakanın ve Bakanlar Kurulu'nun istifasını isteyebilir, Parlamenti'yi feshedebilir. Kral aynı zamanda silahlı kuvvetlerin de başkomutanıdır. Mevcut Kral, Kral Hüseyin'in ölümünün ardından 1999 yılında tahta geçen Kral II. Abdullah'tır ve günümüze kadar gücünü korumuştur.

Ülkede çok sayıda siyasi parti bulunmakta olup, aşiret ve aile bağları da oldukça önemlidir. Parlamento'nun Temsilciler Meclisi ve Senato olmak üzere iki kanadı vardır. Temsilciler Meclisi, 110 milletvekilinden oluşmakta olup, üyeleri 4 yılda bir yapılan seçimler yoluyla halk tarafından belirlenmektedir. 55 senatörden oluşan Senato üyelerini ise Kral atamaktadır. Senatörler 40 yaşını dolduran, önemli kamu görevlerinde bulunmuş olan ve rejime bağlı kişiler arasından seçilmektedir. Senatörlerin görev süresi de 4 yıl olup, bu süre Kral'ın takdirine bağlı olarak uzatılabilmektedir.

Yargının bağımsızlığı, 1952 Anayasası ile güvence altına almıştır. Kral yargıçların atanmasını ya da azledilmesini onaylasa da, uygulamada yargıçlar Yüksek Yargı Konseyi tarafından denetlenmektedir. Hukuk kuralları İslam Hukuku'na ve Fransız Hukuk Sistemi'ne dayanmaktadır.

1.3. NÜFUS VE İŞGÜCÜ YAPISI

2019 yılı verilerine göre Ürdün nüfusu 10 milyon kişidir. Ülke genç bir nüfusa sahiptir. Nüfusun %32.4'ü 0-14 yaş grubunda, %10.5'i ise 15-19 yaş grubundadır. Nüfusun yaklaşık %83'ü kentlerde yaşamakta olup; başkent Amman 2,5 milyon nüfusu ile ülke nüfusunun %39'undan fazlasını barındırmaktadır. Nüfusun yaklaşık %60'ı Filistin kökenli vatandaşlardan oluşmaktadır.

2. GENEL EKONOMİK DURUM

2.1. EKONOMİK YAPI

Ürdün ekonomisi, sınırlı doğal kaynaklar, yüksek nüfus artışına bağlı işsizlik ve gelir dağılımı bozuklukları, dış yardımlara bağımlılık ve yüksek iç ve dış açıklar ile özetlenebilir. Ülkenin süregelen bütçe açıklarının azaltılması amacıyla uygulanan IMF destekli programlar, politik kaygılar nedeniyle tam olarak hayata geçirilememektedir.

Bölgesel istikrarsızlıkların hemen yanında konumlanmış olması ve komşu Suriye'de yaşanan iç karışıklıklar nedeniyle gerçekleşen mülteci akını, Ürdün ekonomisini olumsuz etkileyen diğer bir önemli faktördür.

Önemli yerleşim bölgeleri daha çok ülkenin kuzeyinde ve orta kesimlerinde yoğunlaşmıştır. Ülkenin başlıca ticaret şehirlerinden olan Amman, turizm açısından önemli bölgelerdendir. Irbid'de ve Zarqa'da sanayi üretimi gelişmiş düzeydedir. Karak'ta ise madencilik, potaş ve fosfat işlenmektedir. Suriye sınırı yakınındaki Mafraq kenti ise imalat ve tarım merkezi olma yönünde gelişimini sürdürmektedir. Akabe şehri, sanayi ve turizm faaliyetleri nedeniyle her zaman yoğun bir liman olmakla birlikte; Akabe Sanayi Bölgesi'nin 1 Ocak 2001'de faaliyete geçişi Liman'ın yoğunluğunu ve bölgedeki emlak yatırımlarını daha da artırmıştır.

Diğer bölgelerin de kalkınması amacıyla yatırımcılar ve işadamları Amman'ın dışındaki bölgelerde iş yapmaya teşvik edilmektedir. Bu amaçla 2007 yılında Mafraq ve Irbid'de özel ekonomik bölgeler (SEZ) kurulmuştur. Ürdün'de yıllardır düşük gelirli iç piyasaya üretim yapan ve güvenilir ihrac pazarları bulmakta zorluk çeken imalatçılar, nitelikli sanayi bölgelerinin oluşturulması (QIZ-Qualifying Industrial Zones) ile (ABD'ye 2005 yılından bu yana gümrüksüz ihracat yapma imkanı sayesinde) ihrac ürünlerini de çeşitlendirmişlerdir.

Su, petrol ve doğal kaynakların yetersizliği, dış yardımlara bağımlılık, yoksulluk, işsizlik ve yüksek enflasyon Ürdün ekonomisinin başlıca yapısal sorunlarıdır. Devletin ekonomideki ağırlığının azaltılarak kamu-özel sektör işbirliğinin güçlendirilmesi amacı ile yürütülen özel sektöre dayalı büyüme hedefine rağmen, kamu sektörü hala GSYİH'ye en fazla katkı sağlayan sektördür.

2.2. EKONOMİ POLİTİKALARI

Ürdün ekonomisinde 1988–1989 yıllarında yaşanan mali krizlerin ardından, makroekonomik istikrarın yeniden sağlanması amacıyla IMF işbirliği içerisinde çalışmaktadır.

Yürütülmekte olan Beş Yıllık Plan çerçevesinde ekonomik reformlar yapılması ve devletin 6,9 milyar JD ve özel sektörün 9,5 milyar JD katkı yapacağı projelerin gerçekleştirilmesi öngörülmektedir. IMF söz konusu projeler için 2016-19 yılları arasında toplam 723 milyon \$ katkı sağlaması öngörülmektedir.

Geçmiş dönemlerde uygulanan liberalleşme politikaları sayesinde Ürdün ekonomisi rekabet gücü kazanmıştır. Gümrükler, vergilendirme, şirketler kanunu ve finansal piyasalar gibi alanlarda son yıllarda özel sektörün lehine yapılan değişiklikler ve fikri mülkiyet haklarının korunmasına ilişkin çıkarılan yasalar, özellikle bilgi teknolojileri, medikal, inşaat, turizm ve madencilik sektörlerinde yabancı yatırımcıların güveninin kazanılmasında etkili olmuş, yabancı yatırımların payı artmıştır. Ucuz ve eğitimli işgücü, kaliteli altyapı hizmetleri, 2000 yılında Dünya Ticaret Örgütü'ne üyelik, özelleştirme politikaları ve AB ve ABD ile imzalanan Ticaret Anlaşmaları Ürdün'ün Orta Doğu'nun en istikrarlı ekonomilerinden biri haline gelmesini sağlamıştır.

Ürdün'ün mali ve dış ticaret dengesi dış yardımlarla doğrudan ilişkilidir. , Dış destek aldığı ülkelerin başında gelen Körfez ülkelerinin petrol piyasasında yaşanan dalgalanmalara duyarlılığı ve son dönemde petrol fiyatlarının düşük seyretmesi, hem dış yardımları sınırlamış, hem de bu ülkelerde yaşayan Ürdün vatandaşlarının sağladığı döviz gelirlerinin azalmasına neden olmuştur.

2017 bütçesinde toplam 8,95 milyar JD gider ve 7,34 milyar JD gelir öngörülmektedir. Bu dönemde elde edilecek dış yardımlar ise 777 milyon JD olarak tahmin edilmektedir.

2.3. EKONOMİK PERFORMANS

1990'lı yılların ikinci yarısında yavaşlayan ve 2000'li yıllarda ise toparlanma sürecine giren Ürdün ekonomisinde, özellikle bilgi teknolojileri sektöründe ve Nitelikli Sanayi Bölgelerinde büyüme daha fazla hissedilmiş; geleneksel ihrac pazarları olan Irak'a ve Körfez ülkelerine yapılan ihracatta da ivme kaydedilmiştir. 2000 yılında ekonomik büyüme % 4,2 olarak gerçekleşirken, küresel ekonomideki durgunluk ve 11 Eylül 2001 sonrası Körfez ülkelerine karşı oluşan olumsuz bakış açısı, turizm gelirlerini ve yabancı yatırımları da olumsuz etkilemiştir. Ne var ki, ihracattaki artışın etkisiyle söz konusu olumsuzluklar büyüme oranına yansımamış, ekonomide 2001 yılında % 5,3 reel büyüme kaydedilmiştir.

2003 yılının başında Irak'ın işgal edilmesi ile bir kez daha darbe alan Ürdün ekonomisi; ABD'nin Ürdün'den tekstil ithalatını artırması ve Irak bağlantılı ticaret yollarının yıl ortasında yeniden açılması sayesinde % 4,2'lik bir reel büyüme göstermiştir. Bu tarihten sonra ise Ürdün Irak'a komşu olma durumunu avantaja dönüştürebilmiş; ülkede güvenlik kaygısının yaşanmaması ve yabancılar için Irak'a geçiş kapısı olması sayesinde yabancı yatırımların da etkisiyle birçok sektörde (otelcilik, emlak, ulaşım vb) büyüme kaydedilmiştir.

2011 yılında bölgede yaşanan Arap Baharı'nın komşusu Suriye'de iç savaşa dönüşmesi, Ürdün'ü iki yönü etkilemiştir. Muhaliflere yönelik yardımlar için önemli bir geçiş noktası olan Ürdün, bundan fayda sağlasa da, Suriyeli mülteciler ve muhalifler arasında yer alan radikal İslamcı örgütler hem ekonomik hem de siyasal sorunlara neden olmuştur.

2012-2016 döneminde Ürdün ekonomisi önemli bir büyüme gerçekleştirmiş ve GSYMH 38,7 milyar \$'a yükselmiştir. Ancak, gerçekleşen ekonomik büyüme yüksek nüfus artışı nedeniyle kişi başına milli gelirin artması için yeterli olmamaktadır. 2016 yılı itibarıyla kişi başı milli gelir 12 bin \$ olarak hesaplanmaktadır.

2015 yılında olduğu gibi, 2016 yılında da, fiyatlar azalmıştır. 2016 enflasyonu -%0,8 olup, 2017 yılında %2.3 olacağı tahmin edilmektedir.

3. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

Ürdün'ün Irak'a coğrafi yakınlığı ve Filistin'deki direniş nedeniyle yabancı yatırımcılar uzun yıllar boyunca Ürdün'e ilgi göstermemiştir. Ekonominin liberalleştirilmesi ve yabancı sermaye girişinin artırılması amacıyla Temmuz 1997'de döviz kontrolleri kaldırılmış, yabancı yatırımcıların Ürdün bankalarında sınırsız miktarda döviz tutmalarına ve yerli veya yabancı para birimi halindeki birikimlerini yabancı ülkelere transfer etmelerine izin verilmiştir. Sermayenin ve gelirlerin ana ülkeye transferinde de herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır.

Irak'ın işgali sonrası dönemde, nispeten daha güvenli bir yatırım ortamı sunması dolayısıyla birçok uluslararası firmanın Ürdün'de yatırım yaptığı ve Irak ile ticarete Ürdün'ü geçiş kapısı olarak gördüğü bilinmektedir. Zengin Körfezli yatırımcılar ise genellikle emlak (özellikle Amman, Ölü Deniz ve Akabe çevresinde), altyapı inşaatı ve sanayi sektörlerinde yatırım yapmaktadır. Yabancı yatırımlar açısından sanayi, otelcilik, madencilik, taşımacılık, sağlık, eğlence, sosyal tesisler ve tarım sektörleri başlıca alanları oluşturmaktadır.

Özellikle Körfez -Arap ülkeleri menşeli doğrudan yabancı yatırımları, küresel ekonomik kriz ve bölgesel istikrarsızlık korkusuyla 2008-2011 yıllarında düşüş yaşamıştır. 2012 sonrası yeniden yükselişe geçmiş ancak petrol fiyatlarında yaşanan düşüş 2015 ve 2016 yıllarında bu yatırımları olumsuz etkilemiştir.

2014 yılında çıkarılan 30 sayılı Yatırım kanunu, Ürdün Yatırım İdaresini (Jordan Investment Commission) yatırımların teşvik edilmesi, ihracatın desteklenmesi ve yatırımcılara güvenli ve istikrarlı bir ortam sunulması için tek yetkili kuruluş olarak tayin etmiştir.

JIC, Akabe Serbest Bölgesi dışındaki tüm alanlardan sorumludur. Kurum bünyesinde oluşturulan Yatırım Penceresi çeşitli alanlarla ilgili belge ve lisansları düzenlemekle yetkili idarelerin temsilcilerinde oluşmakta ve belirlenmiş süreler içerisinde bu belgeleri düzenlemekle yükümlüdür.

Nitelikli Yatırım Bölgeleri-QIZ

Ürdün'de 4 tanesi devlete ait olmak üzere 13 adet Nitelikli Sanayi Bölgesi (Qualified Industrial Zones- QIZ) bulunmaktadır. İrbid bölgesinde yer alan ve devlete ait Al- Hasan'da 3 adet Türk firmasının yatırımı mevcuttur. Söz konusu yatırımlar plastik eşya, boya ve şekerleme konularında gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, en fazla firmanın olduğu bölge burasıdır. Firmaların büyük bir kısmı Çin ve Tayvan yatırımı olup, tekstil ve konfeksiyon konusunda faaliyet göstermektedir. Özel bölgelerden "Ad-Dulayl"de (Zarka yakını) 3 adet Türk yatırımı, "Al-Tajamout" bölgesinde ise 2 adet Türk yatırımı vardır.

4. DIŞ TİCARET

Ürdün, 2018 yılında 8,3 milyar dolar ihracat ve 22,7 milyar dolarlık ithalat değeri ile 31,1 milyar dolar seviyesinde bir dış ticaret hacmine sahiptir.

Tablo 1: Ürdün'ün Dış Ticareti (1000\$)

Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2014	8,385,330	22,740,258	31.125,588	-14,354,928
2015	7,832,977	20,474,909	28.307,886	-12,641,932
2016	7,509,083	19,207,038	26.716,121	-11,697,955
2017	7,469,238	20,407,329	27.876,567	-12,938,091
2018*	7,752,962	20,318,808	28.071,70	-12,565,846

*Yansıma veri, Kaynak: Trademap

4.1. ÜRDÜN'ÜN İHRACATI

Tablo 2: Ürdün'ün İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (1000 \$)

TİP	Ürün Adı	2015	2016	2017
6114	Diğer giyim eşyası (örme)	1.128.344	1.171.869	1.348.608
3104	Potasslı mineral veya kimyasal gübreler	620.058	433.674	472.600
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	404.640	468.278	422.590
2510	Tabii kalsiyum fosfatlar, tabii alüminyum kalsiyum fosfat ve fosfatlı tebeşir	523.424	434.395	375.733
8803	88.01 ve 88.02 Pozisyonlarındaki hava taşıtlarının aksam ve parçaları	87.487	406.235	253.093
3003	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere karıştırılmış ilaçlar (dozsuz)	216.601	235.143	228.019
0702	Domates (taze/soğutulmuş)	331.593	255.547	223.077
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	65.812	130.111	184.860
0104	Canlı koyun ve keçiler	200.135	139.543	161.604
2809	Difosfor pentaoksit, fosforik asit ve polifosforik asitler	180.145	83.572	153.848
7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallere veya kıymetli metallere kaplama metallere)	140.067	145.452	140.575
2827	Klorürler, oksiklorürler, hidroklorür, bromürler, oksibromürler, iyodürler ve osiiyodürler	26.854	95.262	118.806
3102	Azotlu mineral veya kimyasal gübreler	152.786	126.001	118.546
0809	Kayısı, kiraz, şeftali, erik ve çakal eriği (taze)	135.726	103.151	96.749
7612	Alüminyumdan depo, fıçı, varil, vb. kaplar; hacmi≤300 lt (sıkıştırılmış veya sıvılaştırılmış gaz için olanlar hariç)	88.642	85.991	87.350
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	79.396	78.096	85.345
3402	Yıkama, temizleme müstahzarları (sabunlar hariç)	97.795	74.503	83.082
	TOPLAM	7.832.977	7.509.083	7.469.238

Kaynak: Trade Map

Ürdün'ün ihracatında ilk sırayı alan ürünlere bakıldığında giyim eşyası, fosfat ve fosfat türevleri, tarım ve hayvancılık ürünleri ile ilaçların ağırlığı belirgin şekilde görülmektedir. Bu durum, ülkenin ABD ile yapmış olduğu STA ve tercihli ticaret rejimi, ülkenin sahip olduğu fosfat kaynaklarından kaynaklanmaktadır. İlaç, kablo ve uçak (hafif uçaklar), ve tüketim elektroniği Ürdün'ün önemli sanayi tesisleri arasında yer almaktadır.

2018 yılı rakamlarına göre ABD, Ürdün'ün ihracatı içerisinde %21 payı ile ilk sırada yer almaktadır. Bu durum önemli ölçüde, ABD ile Ürdün arasındaki STA ve Ürdün'deki Nitelikli Sanayi Bölgelerden-QIZ yapılan ithalata ABD tarafından tanınan ayrıcalıklardan kaynaklanmaktadır. Suudi Arabistan ve Irak Ürdün'ün diğer önemli ihraç pazarlarıdır. Türkiye Ürdün'ün ihraç pazarları arasında 18. sırada yer almaktadır.

Tablo 3: Başlıca Ülkeler İtibari ile İhracatı (1000 \$)

Ülke	2016	2017	2018
A.B.D.	1,558,302	1,603,242	1,770,840
Suudi Arabistan	993,368	845,545	732,992
Irak	497,560	541,981	703,550
Hindistan	489,874	519,010	685,154
B.A.E.	398,897	349,446	346,492
Kuveyt	334,467	341,501	245,497
Pakistan	175,611	199,410	194,537
Katar	172,491	167,104	145,945
Mısır	98,735	113,914	143,908
Endonezya	115,319	142,874	128,539

Kaynak: Trade Map

4.2. ÜRDÜN'ÜN İTHALATI

Tablo 4: Ürdün'ün İthal Ettiği Başlıca Ürünler (1000 \$)

GTİP	Ürün Adı	2015	2016	2017
'8703	Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)	1.049.149	1.221.934	1.473.529
'2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	707.896	903.614	1.184.995
'2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	1.311.373	913.560	1.094.049
'2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	1.386.470	815.364	1.075.546
'8407	Kıvılcım ile ateşlemeli içten yanmalı doğrusal veya döner pistonlu motorlar (patlamalı motor)	176.353	158.747	542.778
'7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	865.769	467.987	511.394
'3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	421.116	439.449	439.060
'8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	476.393	493.896	430.431
'9999	Tarifinin başka yerinde belirtilmeyen	387.411	307.223	357.794
'6006	Diğer örme mensucat	330.141	335.290	317.247
'8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	401.569	356.118	303.430

'6114	Diğer giyim eşyası (örme)	220.394	253.049	248.501
'8803	88.01 ve 88.02 Pozisyonlarındaki hava taşıtlarının aksam ve parçaları	140.079	209.220	233.940
'1005	Mısır	153.403	170.963	195.512
'1001	Buğday ve mahlut	210.494	430.936	190.705
'3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	226.143	193.358	190.700
'1701	Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	157.155	177.788	190.018
'6001	Örme tüylü mensucat	179.033	149.997	174.642
'2106	Tarifenin başka yerinde yer almayan gıda müstahzarları	165.224	178.268	168.517
	TOPLAM	20.474.909	19.207.038	20.407.329

Kaynak: Trade Map

Ürdün'ün ithalatında ilk sırayı kara taşıtları (yolcu taşımaya mahsus olanlar) almaktadır. İkinci, üçüncü ve dördüncü sırada yer alan petrol, petrol türevleri ve petrol gazları ithalatı, 2015 sonrasında yaşanan petrol fiyatlarındaki düşüşe bağlı olarak önemli oranda azalmıştır. Altın, ilaçlar, telefonlar ve buğday ülkenin ithalatında önemli yer tutan diğer ürünlerdir. Ürdün'ün ithalatında ilk sırayı kara taşıtları (yolcu taşımaya mahsus olanlar) almaktadır. İkinci, üçüncü ve dördüncü sırada yer alan petrol, petrol türevleri ve petrol gazları ithalatı, 2015 sonrasında yaşanan petrol fiyatlarındaki düşüşe bağlı olarak önemli oranda azalmıştır. Altın, ilaçlar, telefonlar ve buğday ülkenin ithalatında önemli yer tutan diğer ürünlerdir.

Ürdün'ün 2017 yılı ithalat rakamlarına bakıldığında Çin'in ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Geçmiş yıllarda ilk sırayı alan Suudi Arabistan'ın ise, petrol fiyatlarındaki düşüşe bağlı olarak gerileyen ithalat nedeniyle ikinci sıraya gerilemiştir. ABD, Birleşik Arap Emirlikleri ve Almanya Ürdün'ün ithalatında önemli yer tutan diğer ülkelerdir. Ülkemiz, 681 milyon \$ ile Ürdün'ün ithalatında yedinci sırada yer almaktadır.

Tablo 5: Başlıca Ülkeler İtibari ile İthalatı (1000 \$)

	2015	2016	2017
Çin	2.640.352	2.690.256	2.764.407
Suudi Arabistan	3.061.084	2.325.502	2.754.873
ABD	1.260.084	1.341.213	2.000.351
Birleşik Arap Emirlikleri	843.019	878.441	993.755
Almanya	944.141	881.337	900.369
İtalya	804.995	835.782	808.318
Türkiye	756.810	664.757	681.768
Japonya	596.291	632.776	570.006
Kore	692.087	620.906	557.986
Hindistan	565.467	446.940	501.169

Kaynak: Trade Map

5. TÜRKİYE İLE TİCARET

Ürdün, ülkemizin dış ticaret fazlası verdiği ülkeler arasındadır. 2016-2018 döneminde ihracatımız 664,7 milyon dolardan 772 milyon dolara yükselmiştir. Ancak, bu rakam 2014 yılında ulaşılan 907 milyon \$'ın gerisindedir. Aynı dönemde ithalatımız 86 milyon dolardan 91,1 milyon dolara yükselmiştir.

Tablo 6: Ürdün'ün Türkiye ile Dış Ticareti (1000\$)

Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2016	664,757	86,146	750.903	578,611
2017	681,768	101,112	782.880	580,656
2018*	772,167	91,121	863.288	681,046

*Yansıma veri, Kaynak: Trademap

Ürdün'e ihracatımıza konu ürünler oldukça çeşitlidir. Geçmiş yıllarda ihracatımızın önemli bir kısmını oluşturan petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar ihracatı 2016 yılında 179 milyon dolardan 17 milyon dolara gerilemiştir. Bunun dışındaki ürünlerin tamamına yakınında artış gözlenmiştir.

Kadın ve erkekler için giyim eşyaları, halılar, sentetik iplikler ve örme mensucat gibi tekstil ürünleri; buzdolapları, mobilyalar, çamaşır makinaları gibi dayanıklı tüketim malları, optik aletler, kablolar, mücevherci eşyası, vb. ürünler ihracatımızda ilk sıralarda yer almaktadır.

Tablo 7: Türkiye'nin Ürdün'e İhracatında Başlıca Ürünler (1.000 \$)

GTİP	ÜRÜN ADI	2015	2016	2017
'6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.(yüzme kıyafetleri hariç)	20.556	25.000	22.722
'7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallere veya kıymetli metallere kaplama metallere)	7.372	15.321	22.190
'9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	9.423	13.983	17.243
'8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	13.306	16.215	15.456
'5702	Dokunmuş halılar ve dokumaya elverişli maddelerden diğer yer kaplamaları	7.435	15.452	14.345
'1905	Ekmek, pasta, kek, bisküvi ve diğer ekmekçi mamülleri, hosti, boş ilaç kapsülü mühür güllacı, pirinç kağıdı vb	12.127	14.058	14.223
'8703	Binek otomobilleri ve esas itibarıyla insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)	12.033	3.533	13.045
'5516	Suni devamsız liflerden dokunmuş mensucat	2.572	9.322	12.408
'6206	Kadınlar ve kız çocuklar için bluzlar, gömlekler ve gömlek-bluzlar	9.562	12.624	11.824
'3923	Plastiklerden eşya taşınmasına veya ambalajlanmasına mahsus malzeme, tıpa, kapak, kapsül ve diğer kapama malzemeleri	8.971	10.899	11.560
'6006	Diğer örme mensucat	2.547	11.243	10.766
'7311	Demir veya çelikten sıkıştırılmış veya sıvı hale getirilmiş gazlar için kaplar	13.859	12.178	10.579
'7216	Demir veya alaşımsız çelikten profiller	5.388	6.236	9.570
'4415	Ağaçtan kutu, kafes, sandık vb. ambalajlar, kablo makarası vb	12.506	10.837	9.156
'7408	Bakır teller	10.620	8.244	9.053
'7214	Demir veya alaşımsız çelikten çubuklar (dövülmüş, sıcak haddelenmiş, haddeleme işleminden sonra burulmuş olanlar dahil)	2.566	5.539	8.986
'8450	Ev veya çamaşırhane tipi yıkama makinaları (yıkama ve kurutma tertibatı bir arada olanlar dahil)	12.062	9.970	8.748
'8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	9.735	9.894	8.628
	TOPLAM	834.760	710.799	682.664

Kaynak: Trade Map

Ülkemizin Ürdün'den ithalatının önemli bir kısmı potasyum ve potasyumdan elde edilen ürünler almaktadır. Nitrit ve nitratlar dışında, Alüminyum saclar, plastik emdirilmiş-sıvanmış-kaplanmış mensucatlar, metal işleme makinaları, tekstil ürünleri ve hurma ithalatımızda önemli yer tutan diğer ürünlerdir.

Tablo 8: Türkiye'nin Ürdün'den İthalatında Başlıca Ürünler (1 000 \$)

GTİP	ÜRÜN ADI	2015	2016	2017
'3105	Azot, fosfor ve potasyumun ikisini veya üçünü içeren mineral veya kimyasal gübreler	53.911	78.752	79.427
'8541	Diyodlar, transistörler vb yarı iletken tertibat; ışık yayan diyodlar; monte edilmiş piezo elektrik kristaller	0	0	6.622
'5903	Plastik emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya plastikle lamine edilmiş mensucat	574	1.219	4.132
'7606	Alüminyum saclar, levhalar, şeritler (kalınlığı 0,2 mm. yi geçenler)	1	2.108	3.129
'2834	Nitritler; nitratlar	3.914	5.878	2.893
'7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	110	0	2.834
'2815	Sodyum hidroksit (kostik soda), potasyum hidroksit (kostik potas), sodyum veya potasyumun peroksitleri	1.211	1.925	1.602
'4101	Siğır (bufalo dahil) ve at cinsi hayvanların ham post ve derileri	100	503	1.310
'6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. eşya (örme)	23	774	1.234
'8462	Metalleri dövme, çekiçleme, kalıpta dövme, kesme, taslak çıkartma, şatafatlama, karbürleri işlemeye mahsus takım tezgahları	0	833	880
	TOPLAM	127.919	102.259	112.644

Kaynak: Trade Map

6. BURSA İLİNİN ÜRDÜN İLE DIŞ TİCARETİ

2018 yılında , Bursa ilinden Ürdün'e 29,7 milyon dolar ihracat gerçekleştirilirken, ithalat rakamı 5,6 bin dolar olmuştur.

2018 verilerince Bursa'da Ürdün sermayeli dört firma bulunmaktadır.

Uludağ İhracatçı Birlikleri'nin verilerine göre ise Bursa'dan Ürdün'e ihracat yapan firma sayımız 342'dir.

Tablo 9: Bursa ilinin Ürdün ile Dış Ticareti (\$)

Yıl	İhracat Dolar	İthalat Dolar	Hacim	Denge
2016	17.790.136	5.613	17.795.749	17.784.523
2017	21.987.125	121.426	22.108.551	21.865.699
2018	29.731.046	3.890.787	33.621.833	25.840.259
2019 (4 aylık)	2.072.863	1.399	2.074.262	2.071.464

Kaynak: TÜİK

7. PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

7.1. FİKRİ, SINAİ MÜLKİYET HAKLARI

Fikri mülkiyet haklarının korunmasına yönelik düzenlemeler bakımından Ürdün bölgesinin lideridir. Patent, ticari marka ve telif haklarının korunmasına yönelik düzenlemelere rağmen patentli ürünlerin (özellikle tıbbi ürünlerin) korsanlarının satışı önemli bir sorundur. Yabancı firmaların Ürdün’de ürünlerinin patent ve marka tescilleri yapılmış ise, maliyetli ve uzun bir süreç olmasına rağmen Ürdün mahkemelerinde haklarını aramaları mümkündür.

Patentler ve ticari markalar, Ürdün Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bünyesindeki Patent ve Marka Tescil Birimi’ne tescil ettirilmektedir. Patent Kanunu, ürüne değil, sürece yönelik koruma sağlamaktadır. Hizmetler sektörüne ilişkin markaların korunması daha zayıftır. Dünya Ticaret Örgütü’ne üyelik ile birlikte Ürdün, telif haklarının korunması ile ilgili yasal düzenlemelerin DTÖ kurallarına uyumluluğunun sağlanması konusunda da önemli çalışmalar yürütmektedir.

7.2. DAĞITIM KANALLARI

Ürdün’e ihracat yapmak isteyen firmaların yerel bir bayi veya distribütör ile anlaşmaları tavsiye edilmektedir. Bayi ile anlaşma imzalandıktan sonra Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’ndan anlaşma dahilinde yer alan ürünler için bir tescil numarası alınması gerekmektedir. Farklı ürün grupları için farklı bayiler belirlenmesi daha uygun olup, yabancı firmanın ülkede birden fazla distribütör tayin etmesi konusunda herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır.

7.3. AMBALAJ, PAKETLEME VE ETİKETLEME

Ürdün’e ithal edilecek ürünler için markalama ve etiketleme şartları, Ürdün Standartlar ve Metroloji Enstitüsü ve ilgili Bakanlıklar tarafından belirlenmektedir. Bu zorunluluklar Dünya Ticaret Örgütü direktifleri ile uyum içerisinde olup, ürünün niteliğine göre (gıda, ilaç, kimyasallar vb.) değişmektedir. Öncelikle ürünler menşe ülkesi açıkça görünür şekilde işaretlenmeli, damgalanmalı, markalanmalı ya da etiketlenmelidir. Etiket üzerinde ürün ile ilgili bilgiler, imalatçı ile ilgili bilgiler, kalite belgeleri, üretim ve son kullanma tarihleri bulunmalıdır. Ek güvenlik için etiketlerin hem Arapça hem de İngilizce olarak düzenlenmesi tavsiye edilmektedir.

Kutuların ve sandıkların üzerinde mürekkeple markalama yapılmalı, çıkarılabilir etiketler kullanılmamalıdır. Konserve gıda ürünlerinin üretim ve son kullanma tarihleri ürünün paketi üzerinde kabartmalı şekilde gösterilmelidir. İlaçların içeriği etikette açıkça belirtilmelidir. Pestisit ile ilgili bilgilerin yer aldığı etiketler Arapça düzenlenmelidir.

7.4. TÜKETİCİ TERCİHLERİ

Amman ile diğer şehirler arasında büyük gelir ve tüketim farklılıkları bulunmaktadır. Ürdün piyasası halihazırda küçük olmasına rağmen, toplam nüfusun 6,8 milyona ulaşması beklenmektedir. Kişi başı gelirin artacağı ve 18-30 yaş arası nüfusun asıl tüketici grubunu oluşturacağı tahmin edilmektedir.

8. İŞADAMLARININ PAZARDA DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

Kişisel ilişkiler Ürdün’de iş yapmanın önemli bir parçasıdır. Ürdün piyasasında sonuç almak ve satış yapmak için üst düzey temsilciler tarafından Ürdünlü firmalara ziyaretlerde bulunulması gerekmektedir. İş görüşmeleri çok resmi olmayan bir havada geçmekte, görüşmeye başlamadan önce aile, yolculuk ve hava

sıcaklıklarına ilişkin kısa konuşmalar yapılmaktadır. Görüşme esnasında ikram edilen çay veya kahve gibi içecekleri nezaketen geri çevirmemek önemlidir. Büyük şehirlerdeki Ürdünlüler'in çoğu İngilizce veya Fransızca konuşmakta olup, Batılı yaşam tarzına da aşinadır. E-posta ile haberleşme iş yazışmalarında yaygın olarak kullanılmaktadır. Büyük otellerde odalarda internet bağlantısı mevcuttur.

Para Kullanımı

Ürdün Dinarı, sabit bir kur üzerinden (1 ÜD=1,41 USD) ABD Doları'na endekslidir. 50, 20, 10, 5 ve 1 Dinar değerinde banknotlar mevcuttur. Otellerin ve büyük restoranların çoğunda kredi kartı kullanılabilir. 1 Dinar=1000 fils, 10 fil=1 kuruş.

Pasaport ve Vize İşlemleri

Türkiye ile Ürdün arasındaki vize uygulamaları, Cumhurbaşkanlığı düzeyinde gerçekleştirilen çalışma ziyareti sırasında 1 Aralık 2009 tarihi itibarıyla karşılıklı olarak sonlandırılmıştır.

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

İşletmelerin çoğu, Amman'ın finans bölgesi olan Shmeisani'de yer almaktadır. Ürdün'de çalışma saatleri Cumartesi-Perşembe günleri arası olup, Cuma günü resmi tatildir. İşletmelerin çoğu Pazar-Perşembe günleri arası 40-45 haftada saat açık olup, bazı işletmeler Cuma günü de açıktır. Kamu kurumlarının çalışma saatleri Pazar-Perşembe günleri 08.00-15.00 arasındadır. Bankaların çalışma saatleri Pazar-Perşembe günleri 08.30-15.00 arasındadır. Özel şirketler için mesai saati ise 08.00-17.00 olmakla beraber, bazen haftalık 40 saatlik mesainin de üstüne çıkılabilmektedir. Dükkanlar Cumartesi-Perşembe günleri 09.00-21.00 arasında açık iken, alışveriş merkezlerindeki dükkanlar akşam 10.00'a kadar açıktır. Ramazan ayında çalışma saatleri genellikle daha da kısalmaktadır.

Haberleşme

Ekonomik büyüme açısından potansiyel olarak görülen ve altyapının önemli bir parçası olan haberleşme ve bilgi teknolojileri (IT) alanında kalifiye ve İngilizce konuşabilen Ürdünlü işgücü, ülkenin bir bilgi teknolojileri merkezi olma hedefine yadsınamayacak ölçüde hizmet etmektedir. Özelleştirme programlarından ilk etkilenen sektör de, haberleşme sektörü olmuştur. 1995 yılında yürürlüğe giren telekom yasası ile birlikte, sabit olmayan hatlarda özel şirketlerin hizmet vermesine izin verilmiş, Mart 2002'de Haberleşme ve Bilgi Teknolojileri Bakanlığı'na sektörün gelişimi için gerekli düzenlemeleri yapma yetkisi verilmiştir. Haziran 2005'te Ürdün Telekomünikasyon Şirketi'nin (JTC) sabit hatlar ve uluslararası hizmetler üzerindeki tekeli kırılarak, sektörün tümü özel şirketlere açılmıştır.

Yerel Saat

Yerel saat GMT'den 2 saat ileride, Türkiye ile aynı saat diliminde yer almaktadır. Her yıl Mart ayının son Perşembe günü saatler 1 saat ileri alınmakta; bu uygulama Eylül ayının son Cuma günü sona ermektedir.

Yerel Ölçü Birimleri

Metrik sistem ve bazı yerel ölçü sistemleri kullanılmaktadır

İklim

İlkbahar ve sonbahar ayları Ürdün'ü ziyaret etmek için en ideal aylardır. Ürdün'de yazları sıcak ve kurak, akşamları daha serin, kışları ise soğuk ve yağışlıdır. Deniz seviyesinin altındaki Ürdün Vadisi'nde kışlar ılık, yazlar ise aşırı sıcak geçmektedir.

En sıcak ay, sıcaklığın 14-37 oC arasında seyrettiği Ağustos ayı iken; Ocak en soğuk aydır (0-16 oC). En kurak aylar; hiç yağış görülmeyen Mayıs-Ağustos; en yağışlı ay ise ortalama 75,5 mm yağış ile Şubat ayıdır. Ocak ve Şubat aylarında yüksekliği 1000 metreden fazla olan bölgelerde kar yağışı görülmektedir.

9. YARARLI ADRESLER

AMMAN TICARET MÜŞAVİRLİĞİ

Nil GÖKÇE

Amman Ticaret Müşaviri

Adres: Turkish Embassy Office of the Commercial Counsellor Zahran Street Emmar Towers Tower B 4th Floor
6th Circule Amman / JORDAN

Tel: +962 6 5521428 +962 6 552129

Fax: +962 6 5521634

E-posta: amman@ekonomi.gov.tr

Web Sitesi: Amman Ticaret Müşavirliği

AMMAN TICARET ODASI

Telefon: +962 6 5666151

Fax: +962 6 5666155

E-posta: info@ammanchamber.org.jo

Web sitesi: www.ammanchamber.org.jo

10. KAYNAKÇA

1. Ticaret Bakanlığı Bilgi Sistemi – www.ekonomi.gov.tr
2. Trademap – www.trademap.org
3. Worldometers - www.worldometers.com
4. CIA World Factbook- <https://www.cia.gov/>
5. Uludağ İhracatçı Birlikleri